

تأثیر نمایش درمانی مبتنی بر مهارت اجتماعی رفتار سازگارانۀ دختران کم‌توان ذهنی با هوش‌بهر ۷۰-۵۵ در دامنه سنی ۳۰-۱۴ سال

منصوره فؤادالدینی*، حسین بیدختی^۱

مقاله پژوهشی

چکیده

مقدمه: حدود ۲ درصد از کودکان سنین مدرسه را افراد عقب‌مانده ذهنی خفیف تشکیل می‌دهند. این افراد می‌توانند از توانایی‌های خود جهت تأمین نیازهایشان و انتظارات جامعه به کفایت بهره‌گیرند. بنابراین برنامه‌های آموزشی باید به نحوی باشد تا بتوانند روابط مفید و مؤثر اجتماعی برقرار کنند. پژوهش حاضر با هدف، بررسی تأثیر نمایش درمانی بر رفتار سازگارانۀ دختران کم‌توان ذهنی با هوش‌بهر ۷۰-۵۵ در دامنه سنی ۳۰-۱۴ سال انجام شد.

مواد و روش‌ها: مطالعه توصیفی-تحلیلی حاضر بر روی کلیه معلولین دختر (۱۴ نفر) مرکز توان‌بخشی کوثر شهرستان بیرجند، با هوش‌بهر ۷۰-۵۵ و در دامنه سنی ۳۰-۱۴ سال صورت گرفت. ابتدا ارزیابی رفتاری سازگارانۀ توسط مقیاس Vineland انجام گرفت، سپس با روش نمایش درمانی به مدت ۱۲ جلسه، هفته‌ای ۲ بار و هر جلسه ۱/۵ ساعت، تحت آموزش مهارت‌های اجتماعی قرار گرفتند. نمره رفتارهای سازگارانۀ آنان بعد از برنامه‌های نمایش درمانی نیز ارزیابی گردید. میانگین نمرات از طریق آزمون آماری Paired t مورد مقایسه قرار گرفت.

یافته‌ها: تحلیل داده‌ها نشان داد که نمرات رفتارهای سازگارانۀ قبل و بعد از مداخله اختلاف معنی‌داری داشته و تغییرات مثبت بوده‌اند ($P = 0/002$).

نتیجه‌گیری: نمایش درمانی در نمونه مورد مطالعه موجب بهبود رفتار سازگارانۀ آنان گردید.

کلید واژه‌ها: مهارت‌های اجتماعی، مقیاس واینلند، نمایش درمانی، عقب‌مانده ذهنی خفیف، رفتار سازگارانۀ

ارجاع: فؤادالدینی منصوره، بیدختی حسین. تأثیر نمایش درمانی مبتنی بر مهارت اجتماعی رفتار سازگارانۀ دختران کم‌توان ذهنی با هوش‌بهر ۷۰-۵۵ در دامنه سنی ۳۰-۱۴ سال. پژوهش در علوم توانبخشی ۱۳۹۱؛ ۸ (۵): ۹۱۸-۹۱۳.

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۱/۹/۱۸

تاریخ دریافت: ۱۳۹۱/۴/۲

دسته از فراگیران آسان‌تر شود. یافته‌ها حاکی از آن است که افراد کم‌توان ذهنی نسبت به افراد عادی در حوزه‌های رفتار انطباقی: عملکرد مستقل (Independent functioning)، فعالیت اقتصادی (Economic activity)، رشد زبان (Language development)، اعداد و زمان (Number and time)، فعالیت شغلی-پیش‌شغلی

مقدمه

یکی از اهداف آموزشی کودکان کم‌توان ذهنی استفاده از حداکثر توانایی‌ها جهت برآورده کردن نیازهای شخصی و اجتماعی می‌باشد. به همین منظور، آموزش افراد کم‌توان ذهنی، مبتنی بر روش‌هایی است که با استفاده از آن‌ها به مفاهیم ذهنی و انتزاعی عینیت بخشیده، فهم آن برای این

* کارشناس ارشد، کاردرمانگر، سازمان بهزیستی خراسان جنوبی، بیرجند، ایران

Email: foadmansoor@yahoo.com

۱- کارشناس ارشد، کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، بیرجند، ایران

زمینه می‌توان دریافت که نمایش تأثیر زیادی در تقویت مهارت‌های شناختی- حرکتی دارد (۴). روان‌شناسان رشدی اعتقاد دارند که یکی از راه‌های شناخت محیط پیرامون برای کودکان، بازی‌های نمایشی است (۵). در واقع در فرایند نمایش پتانسیل‌هایی وجود دارد که موجب بهبودی رشد عاطفی- اجتماعی به خصوص در افراد کم‌توان می‌شود (۶). بنابراین، آگاهی به تأثیر شگرف نمایش درمانی در آموزش و توان‌بخشی افراد کم‌توان ذهنی سبب شد تا این تحقیق به دنبال روش‌های بهتری برای بهبود وضعیت مهارت‌های اجتماعی در این قشر آسیب‌پذیر باشد.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر از نوع نیمه تجربی و جامعه آماری مورد نظر به طریق نمونه‌گیری در دسترس از بین مددجویان دختر عقب مانده ذهنی خفیف با هوش بهر ۷۰-۵۵ (بر اساس آزمون Raven که در پرونده مددجویان توسط روان‌شناس مربوط درج شده بود) و دامنه سنی ۳۰-۱۴ سال که در مرکز توان‌بخشی و حرفه‌آموزی کوثر وابسته به سازمان بهزیستی خراسان جنوبی در حال آموزش بودند، انتخاب شدند. انتخاب مرکز فوق به علت آشنایی بیشتر پژوهشگر با مرکز و همکاری مسئولین مرکز و فراهم بودن شرایط اجرای طرح انجام شد.

مددجویان دارای مشکل گفتاری عمده و یا مشکل جسمی و یا رفتاری که مانع از اجرای نمایش و شرکت در کلاس می‌شدند، از مطالعه حذف گردیدند. بنابراین از بین ۳۵ نفر مددجوی مرکز، فقط ۱۷ نفر واجد شرایط سلامتی جسمانی و توانایی صحبت کردن به طور واضح جهت شرکت در پژوهش انتخاب شدند که در طی انجام کار ۱۴ نفر به طور مرتب حضور پیدا کردند. به علت محدود بودن تعداد افراد، این پژوهش بدون گروه شاهد انجام شد. جهت رعایت اصول اخلاقی، خانواده مددجویان در جریان محتوای کلاس قرار گرفته و در طول برگزاری کلاس نیز با آن‌ها تماس برقرار می‌شد. همچنین آزمودنی‌ها با علاقمندی در کلاس شرکت کردند. اطلاعات شخصی مددجویان به طور محرمانه بود و شرکت کنندگان در کلاس از جهت محرمانه بودن مطالب

(Prevocational-vocational activity)، خودفرمانی (Self-direction)، مسؤولیت‌پذیری (Responsibility)، رفتار مختل کننده فردی (Disturbing interpersonal behavior)، فعالیت خانگی (Domestic activity)، اجتماعی شدن (Socialization)، رفتار اجتماعی (Social engagement)، هم‌نواپی کردن (Conformity) و قابل اعتماد بودن (Trustworthiness) عملکرد پایین‌تری دارند (۱)، اما به کمک آموزش‌های مختلف می‌توان میزان توانایی این دسته افراد را افزایش داد. به خصوص در زمینه مهارت‌های اجتماعی و سازگاری اجتماعی برنامه‌های وسیعی در حال اجرا می‌باشد و تحقیقات نشان داده‌اند که به کمک آموزش می‌توان توان اجتماعی کم‌توانان ذهنی را بالا برد (۲). هدف نهایی از سازگاری اجتماعی عقب ماندگان ذهنی، داشتن کفایت و توان زندگی اجتماعی در جامعه است. تحقق این هدف تنها با آموزش علوم اجتماعی مقذور نخواهد بود، بلکه لازم است به دانش‌آموزان با توجه به رشد ذهنی و توانایی سازگاری آنان آموزش داد و به تناسب، تجارب مختلف رفتار و فعالیت‌های اجتماعی را فراهم آورد. بی‌کاری افراد عقب مانده ذهنی آموزش‌پذیر، بیشتر به دلیل عدم سازگاری شخصی و اجتماعی است، تا کمی رشد ذهنی. آنان نیاز به تشویق و راهنمایی بیشتر دارند. تحصیل تجارب و مهارت‌های شغلی و حرفه‌ای جهت خودکفایی اقتصادی قبل از سازگاری اجتماعی و برخورداری از سلامت عاطفی و روابط مفید و مؤثر و شوق در محیط کار بسیار دشوار خواهد بود (۳).

نمایش درمانی از جمله روش‌هایی است که در بین انواع تکنیک‌های توان‌بخشی، کاردرمانی و روان‌شناسی به لحاظ تربیتی و آموزشی- درمانی ارزش زیادی دارد. نمایش در فرایند درمان زمانی محوریت می‌یابد که بحث از کاهش یا رفع کامل اختلالات روانی و رفتاری در میان باشد. این تصور که تنها افراد عادی می‌توانند در چهارچوب فعالیت‌های نمایشی تحت درمان قرار گیرند، به طور کامل مردود است؛ چرا که نمایش درمانی حتی در رابطه با گروه‌های کم‌توان ذهنی و مبتلایان به اختلالات روانی و رفتاری نیز می‌تواند نتیجه‌بخش باشد. با نگاهی به تحقیقات انجام شده در این

نماید. هدف از دادن ژتون، تشویق مددجویان به تکرار جهت ماندگاری مهارت‌های آموخته شده با کمک فرایند نمایش بود؛ چرا که برخی از آنان تمایلی به تغییر رفتار نداشته و از مهم‌تر این که دچار فراموشی می‌شدند. این روش کمک کرد تا بچه‌ها درگیر مفاهیم آموخته شده باشند. علاوه بر این، نمایش درک مطالب را برای مددجویان راحت کرده بود. محتوای کلاس‌های نمایشی به صورت ایفای نقش و شامل: درک صحیح از حالات مختلف بدن، آگاهی نسبت به نوع هیجانات انسان از قبیل غم و شادی، توسعه مهارت‌های کلامی و غیر کلامی مانند واضح صحبت کردن، گوش دادن، سؤال کردن، ابراز احساسات، تعارفات اجتماعی، احوالپرسی، خوش‌آمدگویی، تبریک و تسلیت، نحوه کنترل خشم، آشنایی به حقوق شخصی و عدم تجاوز به حقوق دیگران، شناخت پول و شمردن آن، نحوه خرید کردن، استفاده از انواع تلفن‌ها، استفاده از وسایل نقلیه عمومی و شناخت محل سکونت بود. پس از پایان کلاس‌ها دوباره هوش اجتماعی آزمودنی‌ها به کمک مقیاس Vineland سنجیده شد.

یافته‌ها

طبق یافته‌های تحقیق، نمونه‌های مورد مطالعه ۱۴ دختر کم‌توان ذهنی با میانگین سنی ۲۵ سال و میانگین بهره هوشی ۶۴ که ۵۰ درصد آنان بهره هوشی ۷۰ داشتند و ۸۵ درصد نیز دوره راهنمایی را در مدارس استثنایی به پایان رسانده بودند، می‌باشند. سن اجتماعی محاسبه شده قبل از مداخله بین ۲۱-۱۰/۳۰ (میانگین = ۱۴/۲۰، انحراف معیار = ۲/۴۴) بود که پس از مداخله درمانی به ۲۳-۱۱ (میانگین = ۱۶/۹۲، انحراف معیار = ۲/۷۳) افزایش یافت. داده‌های پژوهش به کمک روش آماری آزمون Paired t مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و ($P < 0.05$) به عنوان سطح معنی‌داری در نظر گرفته شد. این بررسی نشان داد که آزمودنی‌ها تغییر قابل ملاحظه‌ای در بهبود رفتار سازگارانه داشته‌اند. همان گونه که در جدول ۱ دیده می‌شود، مقایسه رفتار سازگارانه در ارزیابی پیش‌آزمون و پس‌آزمون تفاوت معنی‌داری را نشان داد ($P < 0.05$). به منظور افزایش اطلاعات حاصل شده از نمونه مورد مطالعه، رابطه نمره رفتارهای سازگارانه با سن و بهره

مطرح شده در کلاس توسط همکلاسی‌ها نیز توجیه شدند. رازداری یکی از قوانین این جلسات بود. پس از انتخاب آزمودنی‌ها، هوش اجتماعی آن‌ها توسط مقیاس رفتار انطباقی Vineland سنجیده شد. بدین منظور از اظهارات خود مددجویان و مربیان مرکز کمک گرفته شد. اطلاعات دموگرافیک نیز از پرونده مددجویان استخراج گردید. هنجاریابی فرم زمینه‌یابی مقیاس رفتار انطباقی Vineland از تولد تا ۱۸ سال و ۱۱ ماهگی در جمعیت ایرانی انجام شده است. این فرم دارای ۲۹۷ ماده است و چهار حوزه مهارت‌های ارتباطی، مهارت‌های زندگی روزمره، اجتماعی شدن و مهارت‌های حرکتی را در برمی‌گیرد و یک ارزیابی از عملکرد سازگارانه را فراهم می‌سازد. همچنین دارای یک حوزه اختیاری رفتار سازگارانه می‌باشد که دارای دو بخش است. بخش نخست انواع رفتار سازگارانه را اندازه‌گیری می‌کند و بخش دوم دارای ماده‌هایی است که رفتارهای سازگارانه شدید را می‌سنجد. ضریب پایایی بازآزمایی نمره‌های هنجاریابی شده در گروه سنی ۱۱ سال تا ۱۸ سال و ۱۱ ماه در هنجاریابی مقیاس رفتار سازگارانه Vineland در حوزه ارتباطی از ۰/۸ تا ۰/۸۶ با میانگین ۰/۸۴، در حوزه مهارت‌های زندگی روزمره از ۰/۷۹ تا ۰/۸۷ با میانگین ۰/۸۳ و در حوزه اجتماعی شدن از ۰/۸۲ تا ۰/۸۸ با میانگین ۰/۸۵ می‌باشد (۷).

فرایند اجرای نمایش

کلاس‌های نمایش به صورت گروهی و به مدت ۱۲ جلسه، هر هفته دو جلسه و هر جلسه به مدت یک و نیم ساعت توسط محقق اجرا شد. پژوهشگر در آغاز کلاس‌ها هدف از تشکیل کلاس و نحوه اجرای کار از جمله قوانین مربوط به رازداری، صداقت، مشارکت فعال، بیان احساسات و رعایت نظم را توضیح داد، همچنین در خصوص تمرین مهارت‌های آموخته شده تا جلسه آینده در آموزشگاه تذکرات لازم داده شد که البته این کار به کمک مربیان مرکز انجام گرفت. علاوه بر این، در طول اجرای طرح تعدادی کارت‌های ژتون به مربیان تحویل داده شد تا در صورت انجام هر گونه کار مثبت از طرف مددجویان که در راستای مطالب آموزش داده شده باشد، به فرد مورد نظر ژتون داده شود تا در ازای هر ۵ ژتون جایزه دریافت

جدول ۱. مقایسه نمره پیش‌آزمون و پس‌آزمون نمونه مورد مطالعه

شاخص‌های آماری	میانگین	انحراف استاندارد	حجم نمونه	میانگین اختلاف	P
پیش‌آزمون	۱۴/۲۰	۲/۷۴	۱۴	۰/۷۳	۰/۰۰۲
پس‌آزمون	۱۶/۹۲	۲/۷۳	۱۴		

هوشی به کمک آزمون Pearson مورد بررسی قرار گرفت. مطابق جدول ۲، نتایج نشان داد که در این نمونه هیچ رابطه معنی‌داری بین سن اجتماعی و بهره هوشی و سن نمونه‌ها وجود نداشته است ($P = ۰/۱۰۰$). این مسأله ناشی از تعداد نمونه‌های محدود می‌باشد.

جدول ۲. رابطه سن و بهره هوشی با هوش اجتماعی

متغیر	سن	بهره هوشی
هوش اجتماعی	$r = ۰/۴۵$ Sig = ۰/۱	$r = ۰/۴۲$ Sig = ۰/۱

کلاس‌های نمایش در مراکز توان‌بخشی شده است (۴). جلیوند و غباری بناب نیز تحقیق مشابهی انجام دادند. در این تحقیق برنامه نمایش عروسکی به مدت ۶ هفته جهت آموزش مهارت‌های اجتماعی برای دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی اجرا شد. نمونه مورد مطالعه دو گروه ۳۵ نفری شاهد و آزمایش بودند که با توجه به مقیاس رشد اجتماعی Vineland هوش‌بهر اجتماعی گروه آزمایش افزایش نشان داد (۱۰). در تحقیق اناری با عنوان "اثربخشی نمایش درمانگری در کاهش احساس تنهایی و نارضایتی اجتماعی"، در پایان جلسات نمره‌های احساس تنهایی و نارضایتی اجتماعی کاهش پیدا کرد (۱۱).

در تحقیق Miller و همکاران با عنوان «نمایش، وسیله‌ای برای افزایش تعاملات اجتماعی بین دانش‌آموزان با یا بدون عقب ماندگی ذهنی» نشان داده شد که در قالب نمایش بین بچه‌ها تعاملات اجتماعی مثبتی اتفاق می‌افتد (۱۲). در مقاله مروری Phillips با عنوان «کاربرد نمایش و نمایش عروسکی در کاردرمانی طی دهه‌های ۱۹۲۰ و ۱۹۳۰» بیان کرده است که نمایش در کاردرمانی سبب افزایش کفایت، اعتماد به نفس و اجتماعی شدن می‌شود (۱۳). Waite نیز در مقاله خود، کاربرد نمایش در زنان عقب مانده خفیف را بررسی کرد و نشان داد که نمایش باعث ارتقای اعتماد به نفس، عزت نفس و بهبود بیان احساسات می‌شود (۱۴).

نتیجه‌گیری

آنچه مسلم است، آموزش مهارت‌های اجتماعی جزء جدانشدنی برنامه‌های آموزشی کم‌توانان ذهنی می‌باشد، اما نحوه اجرا و سرعت بازدهی نیز امر مهم و قابل تأملی است. در این تحقیق تلاش شد تا تأثیر نمایش به عنوان ابزاری برای حل مشکلات احساسی و عاطفی و آماده‌سازی فرد کم‌توان ذهنی برای مواجهه با مسایل پیرامون خود و همچنین بهبود ارتباطات بین

بحث

با توجه به یافته‌های به دست آمده، به دنبال آموزش مهارت‌های اجتماعی در غالب نمایش، تغییرات ایجاد شده در نمره‌های سازگارانه گروه آزمایش معنی‌دار بود. این یافته با نتایج تحقیقات دیگر در زمینه بهبود رفتار سازگارانه با کمک آموزش مهارت‌های اجتماعی هم‌سویی دارد. در تحقیق بیان‌زاده و ارجمندی، به دنبال آموزش مهارت‌های اجتماعی، بهبود قابل ملاحظه‌ای در زمینه مهارت‌های روزمره زندگی و مهارت اجتماعی شدن پسران عقب مانده ذهنی خفیف مشاهده شد و حتی در پیگیری که ۲ ماه بعد انجام گرفت، تأثیرات آموزش همچنان باقی مانده بود (۸). همچنین در پژوهش مستعملی نیز آموزش مهارت‌های اجتماعی بر افزایش اعتماد به نفس دختران نابینای شهر تهران مؤثر بوده است. آموزش‌های انجام شده شامل ارتباط میان فردی، پرسش کردن، توضیح دادن، گوش دادن، افشای خود و ابراز وجود بود (۹).

در پژوهش فخری و همکاران که برنامه‌های نمایشی هفته‌ای ۳ جلسه و به مدت ۸ ماه بر روی دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی انجام گرفت، مهارت‌های ادراکی و حافظه شنیداری آنان به میزان قابل ملاحظه‌ای بهبود یافته و تأکید زیادی بر

- ۱- از نمایش به عنوان ابزار کمکی در آموزش کم‌توانان ذهنی آموزش‌پذیر بهره‌گیری شود.
- ۲- تحقیقات بیشتری در زمینه نحوه به کارگیری نمایش درمانی در گروه‌های مختلف کم‌توان ذهنی انجام گیرد.
- برنامه آموزشی مدون به کمک نمایش مخصوص کم‌توانان ذهنی برای مدارس استثنایی و مراکز توان‌بخشی به کمک متخصصین مربوط تنظیم گردد

تشکر و قدردانی

جا دارد از مسؤولین اداره بهزیستی شهرستان بیرجند و مسؤولین و مربیان مرکز حرفه‌آموزی و توان‌بخشی کوثر که در اجرای این تحقیق همکاری صمیمانه‌ای داشته‌اند، کمال تشکر و قدردانی را داشته باشم.

فردی و برخی مهارت‌های اجتماعی مورد بررسی قرار گیرد. نتیجه حاکی از این است که نمایش به عنوان یک ابزار خلاق می‌تواند در توسعه مهارت‌های وسیعی از جمله مهارت‌های اجتماعی به عنوان وسیله آموزشی مورد استفاده قرار گیرد. دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی مورد مطالعه در این تحقیق، به خوبی در اجرای کلاس شرکت داشته و از برنامه‌های نمایشی لذت بردند. نکته تسهیل‌کننده در امر یادگیری آنان، با توجه به انتزاعی بودن کار نمایش، پاداش‌هایی بود که با ژتون دریافت می‌کردند. همچنین خانواده دانش‌آموزان نیز از تغییر رفتارشان در منزل رضایت داشتند.

پیشنهادها

با توجه به نتایج به دست آمده پیشنهاد می‌شود:

References

1. Sadr Alsadat SJ, Shamsesfandabad H, Emamipour S. A comparison study of adaptive behavior among mental retarded normal subjects. *Journal of Rehabilitation* 2002; 3(8-9): 22-8. [In Persian].
2. Motaghi Moghadam H. Investigation of rhythmic teaching in perceptual motor development and social adaptation in trainable mental handicaps. [Project]. Tehran, Iran: University of Welfare and Rehabilitation Sciences. 1998. [In Persian].
3. Afrooz G. An introduction to Psychology and education of mentally retardation children. 5th ed. Tehran: Iran: Tehran University Publication; 1991. p. 52. [In Persian].
4. Fakhri F, Aghaei H, Khajehhosseini H. Surveying the effectiveness of the drama therapy on increasing of motor skills and the hearing memory of the persons with mentally disabled with an IQ of 55-70. *Journal of Rehabilitation* 2005; 6(21): 24-8. [In Persian].
5. Bailey S. Self-advocacy through drama for people with developmental disabilities. [Online]. 2012 [cited 28 Mar 2012]; Available from URL: http://www.dramatherapycentral.com/index.php?option=com_content&view=article&id=130:self-advocacy-through-drama-for-people-with-developmental-disabilities&catid=56:articles&Itemid=195
6. Jindal-Snape D, Vetraino E. Drama techniques for the enhancement of social-emotional development in people with special needs: Review of research. *International Journal of Special Education* 2007; 22(1): 107-17.
7. Tavakkoli MA, Baghooli H, Ghamat Boland HR, Bolhari J, Birashk B. Standardizing Vineland adaptive behavior scale among Iranian population. *Iranian Psychiatry and Clinical Psychology* 2000; 5(20): 27-36. [In Persian].
8. Bayan Zadeh SA, Arjmandi Z. The efficacy of social skills training on adjusting behaviors of mild mentally retarded children. *Iranian Psychiatry and Clinical Psychology* 2003; 33(9): 27-34. [In Persian].
9. Mostalemi F, Hoseinian S, Yazdi M. The effect of teaching social skills on increasing of self confidence in blind-girls narjes high school in Tehran in 2002. *Research on exceptional children* 2005; 5(4): 437-50. [In Persian].
10. Jalilvand M, Ghojari Bonab B. Evaluation of dramatic arts role in social development of the educable mentally retarded students. *Research on exceptional children*. *Research on exceptional children* 2004; 4(1-4): 63-78. [In Persian].
11. Anari A. Effectiveness of drama therapy in reducing loneliness and social dissatisfaction. *Journal of Iranian Psychologists* 2009; 5(18): 111-7. [In Persian].
12. Miller H, Rynders JE, Schleien SJ. Drama: a medium to enhance social interaction between students with and without mental retardation. *Ment Retard* 1993; 31(4): 228-33.
13. Phillips ME. The use of drama and puppetry in occupational therapy during the 1920s and 1930s. *Am J Occup Ther* 1996; 50(3): 229-33.
14. Waite LM. Drama therapy in small groups with the developmentally disabled. *Social Work with Groups: A Journal of Community and Clinical Practice* 1993; 16(4): 95-108.

Effect of behavior-based drama therapy on mental retarded females

Mansoorah Foadodini*, Hossein Beydokhti¹

Abstract

Original Article

Introduction: The rate of mild mental retardation is about 2 percent among school children. These children are able to satisfy their needs and meet the community expectations. Therefore, educational programs must be designed in such a way that they help this population develop suitable and effective social relations. The aim of the present study was to investigate the efficacy of drama therapy on adjusting the behaviors of mild mentally retarded girls with age range of 14 to 30 years.

Materials and Methods: In this analytic-descriptive study, all handicapped female clients of Kosar Rehabilitation Center in Birjand Province, Iran (N = 14), whose IQ scores and age respectively ranged from 55 to 70 and from 14 to 30 years, were recruited. Prior to the program, adjusting behavior was evaluated through Vineland scale. Drama therapy was administered to teach social skills in 2 weekly sessions for 6 weeks, each lasting 1.5 hours. The score of adjusting behavior was re-evaluated at the end of drama therapy program. Pre- and post-test mean scores were compared by conducting Paired t test.

Results: Data analysis indicated that the scores of adjusting behavior were significantly different comparing pre- and post-test condition and this difference was positive (P = 0.002).

Conclusion: In the studied sample, drama therapy improved adjusting behavior.

Keywords: Social skills, Vineland scale, Drama therapy, Mild mental retardation, Adjusting behavior

Citation: Foadodini M, Beydokhti H. **Effect of behavior-based drama therapy on mental retarded females.** J Res Rehabil Sci 2012; 8(5): 913-18.

Received date: 22/06/2012

Accept date: 08/12/2012

* Occupational Therapist, Southern Khorasan Welfare Organization, Birjand, Iran Email: foadmansoor@yahoo.com
1- Medical Library and Information Sciences, Birjand University of Medical Sciences, Birjand, Iran